

Põlva vallavolikogu esimehe Igor Taro esitatud kõne Eesti Vabariigi 100. sünnipäeva pidulikul vastuvõtul 23. veebruari õhtul Põlvas.

Austatud teenetemärkide laureaadid, Põlva valla aukodanikud,

kallid inimesed

Kujutagem end korraks ette peaaegu täpselt saja aasta tagusesse aega, kui 23. veebruaril 1918 kell kaheksa õhtul kõlasid Pärnu Endla Teatri rõdult järgmised sõnad:

„Eesti! Sa seisad lootusrikka tuleviku lävel, kus sa vabalt ja iseseisvalt oma saatust võid määrata ja juhtida! Asu ehitama oma kodu, kus kord ja õigus valitseks, et olla vääriliseks liikmeks kultuurrahvaste peres! Kõik kodumaa pojad ja tütreid, ühinegem kui üks mees kodumaa ehitamise pühas töös! Meie esivanemate higi ja veri, mis selle maa eest valatud, nõuab seda, meie järeltulevad põlved kohustavad meid selleks.“

Kujutagem ette, et saaksime täna 705-ruutkilomeetrilise ala, kus tuleb umbes 15 tuhande inimesega uut omavalitsust nullist üles ehitada. Kas me tõesti ehitaksime täpselt samasuguse, nagu meil on seni olnud? Viie piirkonna, igas neist eraldi allasutustega, mitmesse kohta paigutatud vallavalitsuse ja mitte kuigi optimaalselt kasutatud hoonetega.

Eesti sajanda sünnipäeva saabudes on meil võimalus väga paljusid asju värske pilguga vaadata ja õnneks siiski mitte päris kõike nullist alustada. Ühinenud omavalitsused on oma ülesehitustöö alguses. Peaaegu on komplekteeritud nii valla kui maakondlike organisatsioonide koosseisud. Meie viimasel volikogu istungil sai vastu võetud ajalooline dokument – uue Põlva valla esimene ühine eelarve. Ka maakonna vapi- ja teenetemärkide õiguse andmine omavalitsuste liidule on peaaegu samavõrd värske kui laureaatide esimesed emotsioonid. See on olnud suurte muutuste, segaduste ja väljakutsete aasta. Mõnes mõttes üks keerulisemaid riigiehituses iseseisvuse taastamise järel. Kas seda kõike oli Eesti Vabariigi sajanda juubeli aastal tarvis? Ma julgen arvata, et oli.

Euroopa Liidu ja NATO-ga liitumise järel muutus Eesti üpris lodevaks. Korraks tundus, et enam pole kuhugi kiiret, kuigi arenenud maailmal kannul püsimiseks tuleb tänapäeval järjest nobedamalt joosta.

Selles suure maailma mõõtkavas peame ühe suurlinna linnajao suurust riiki, mis on meile armas, hubane ja kodune. Samas pidasime enne viimased kohalikke valimisi ka suurlinna korteriühistu suuruseid valdasid. Tuhatkond inimest on võimalik kõrgesse ja paljude trepikodadega paneelilamuse ära mahutada. Kas eeldaksime, et selline korteriühistu peaks moodustama kohaliku omavalitsuse, oma eelarve, koos allasutuste, oma koolivõrgu, sotsiaaltoetuste kordade ja sümboolikaga? Vastus on ilmselge „ei“. Meist keegi pole ilmselt ka varem eeldanud, et põhiõigused ja universaalsed teenused tuleb kokku leppida korteriühistu tasemel. Nüüd võime öelda, et meil on suuruse poolest endistega võrreldes üsna võimekad omavalitsused. Ja see loob paremad eeldused paljude kohaliku tasandi murede lahendamiseks.

Kuid seda raputust oli tarvis ka teisel põhjusel. Endiste maakondlike struktuuride katkestamine võimaldas korraga näha, millised nende ülesanded on tingimata vajalikud. Tegime Põlvamaal valiku lõpetada vägikaikavedu paralleelsete maakondlike organite vahel ning nüüd saavad omavalitsusliit ja arenduskeskus töötada ühtse juhtimise all ning ühes

rütmis. Tänan kolleege Kanepi ja Räpina valdadest – see kõik nõudis palju arutelusid ja üksteisele vastutulekuid.

Ühest asjast on siiski pisut kahju ka. Vabariigi valitsuse otsustamatus tõi kaasa ebaloogilise maakonnapiiride muutmise kiirustades tehtud rahvahääletusega. Selle kohta on aktuaalsed president Lennart Meri 2001. aastal Vabariigi aastapäeva kõnes esitatud sõnad: "Kes määrab Eesti ühiskonna arengu: kas need, kellel selleks on demokraatlik õigus, või need, kellel õnnestub kõige soodsamalt avalikkust oma seisukoha kaitseks mobiliseerida?" Olgu see juhtum meile kõigile õpetuseks kahel põhjusel: esiteks seetõttu, et valimiskasti juurde tuleb alati minna oma seisukohta väljendama; ja teiseks – otsustajal peab olema julgus otsust teha. Vastasel korral on see tegemata töö ning enda ebapädevuse tunnistamine.

Maakonnakeskuse omavalitsuse roll siiski sellega ei vähenenud, vaid suurenes. Näiteks Põlva politseimaja piirkonnapolitseinikud teenindavad nüüd osalised ka naabermaakonna valdasid. Kahe maakonna ühistranspordikorralduse igapäevane juhtimine toimub Põlvas.

Peame pingsalt jälgima riigiasutuste ja nende kõrval nüüd ka eraettevõtete teenuste esindatust. Tahan öelda tunnustavad sõnad seoses Põlva kohtumaja püsimisega ka justiitsministri ning Telia juhtkonna aadressil, kes tuima optimeerimise asemel olid valmis kuulama meie argumente ja meie inimestele vastu tulema. Kui soovime Eesti riiki hoida kogu meie praeguse territooriumi ulatuses, tuleb maakonnakeskusi tühjaks tõmbamise asemel teenuste ja avaliku sektori kaugtöökohtadega hoopis toetada.

Eesti statistikaameti äsjane ülevaade kinnitas ammust kogemuslikku tundmust, et meie inimesed ei soovi valdavalt vabatahtlikult linnas elada. Igal ööl väheneb inimeste hulk Eesti linnades rohkem kui saja tuhande võrra. Lisaks liiguvad paljud maapiirkonda nädalalõppudel. Milleks sundida inimesi sinna, kus nad ei soovi oma kvaliteetiga veeta?

Muidugi pole elu maal võimalik säilitada tühipaljaste loosungitega. Selleks on tarvis finantsinstrumenti. Sellist, mis võimaldab noorel perel rajada maale kodu ka siis, kui tavatingimustel pole see madala kinnisvara tagatisväärtuse tõttu võimalik. Nii saaksime pöörata soodsa kinnisvara piirkonna nõrkusest hoopis võimaluseks.

Analoogset lähenemist on aastaid kasutatud põllumajandusettevõtjate toetamisel, kuid täna pole maaelu enam ainult põllumajandus. Ehk on aeg mõelda laiemalt ja käivitada aastaid kõne all olnud „Noored maale“ üleriigiline programm suuremahulisema kodulaenude tagamise süsteemiga. Äkki siis Tartust töökohale kandideeriv noor ei teataks resoluutselt, et ta ei koli mingi hinna eest Põlvamaale, vaid leiab siin oluliselt soodsama võimaluse pere loomiseks.

Vabariigi juubeli puhul tooksingi eile õhtul sotsiaalmeediasse postitatud ühe tubli Eesti kodaniku mõtte: „Eesti 100 ei hakka 100 tamme istutamisest, ega 100

kivi liigutamisest, ega 100 inimese teretamisest. Eesti 100 hakkab oma kodust ja oma lähedastest. See on see, mis tegelikult loeb.“

Homsega algab Eesti uus sajand. Sada on peagi minevik. Eesti 200 on juba tuleviku nägu, mida näevad ehk meie seni sündimata lapselapsed.

Nii nagu tänase päeva vundament laoti sada aastat tagasi, ehitame juba alusmüüre uuele sajandile. Ja tunnustame täna ka neid, kes on sellesse juba tublisti panustanud.

Loeksin ette tänavuse Põlva valla aukodaniku Peeter Alepi kolm olulist mõtet:

„Agronoomile on kõige ilusam aeg kevadel. Kui midagi külvad, siis süda ikka väreleb sees, et mis sest saagist saab.”

“Noored on tugevad spetsialistid, püüan mitte vahele segada, sest noorele spetsialistile peab andma arenguruumi, otsustusõigust ja vastutust.”

«Optimismi ei tohi aga kunagi kaotada ning kõike tuleb võtta mõistusega, muidu kaob pind jalge alt. Tuleb jääda iseendaks ning suuta taluda nii halbu sõnu kui kriitikat. Vastasel korral oleks tulnud valida teine amet.»

Nende väärt mõtetega on igal juhul kindlam tunne astuda Eesti Vabariigi uude sajandisse siin Põlva vallas. Elagu Eesti, elagu Põlvamaa!